

Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Журнал

№ 4
спецвипуск
грудень 2025

***VI Всеукраїнська науково-практична конференція докторантів,
молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді:
економічні, соціальні та правові аспекти»***

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Молодіжний економічний вісник
ХНЕУ ім. С. Кузнеця**

№ 4
спецвипуск
грудень 2025

Журнал

**VI Всеукраїнська науково-практична конференція докторантів,
молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді:
економічні, соціальні та правові аспекти»**

Виходить щоквартально

**Засновник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Видавець – ФОП Стожук А. П.**

**Затверджено на засіданні
вченої ради університету
Протокол № 10 від 23.12.2025 р.**

**Ідентифікатор медіа: R30-02756
(рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№ 685, протокол № 9 від 7 березня 2024 року).**

Періодичність – щоквартально.
Мова видання – українська, англійська, французька, німецька.

Засновано в січні 2015 року згідно з рішенням вченої ради.

Редакційна колегія

Пилипенко А. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ імені Семена Кузнеця (головний редактор)

Бриль М. С. – канд. екон. наук, доцент ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Малярець Л. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Власенко Т. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Назарова Г. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Вовк В. А. – канд. екон. наук, доцент ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Пушкар О. І. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Гриневич Л. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Тищенко В. Ф. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Журавльова І. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Чернишов В. В. – канд. екон. наук, доцент ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Яценко Р. М. – канд. екон. наук, доцент ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Ястремська О. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Поштова адреса засновника:

61165, Україна, м. Харків, пр. Науки, 9а, **Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця**

Конт. телефон: (057)702-03-04

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про розміщення статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

У разі копіювання чи передрукування матеріалів посилання на електронний журнал обов'язкове.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 4853 від 20.02.2015 р.

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2025

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ПРІОРИТЕТ ГЛОБАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У XXI СТОРІЧЧІ

УДК 316.3:305:327

Єрмошкіна А. О.

Здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня IV курсу
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті досліджено роль гендерної рівності як ключового пріоритету глобальної політики сталого розвитку у XXI столітті. Розкрито значення Цілі сталого розвитку 5 (SDG 5) у системі міжнародних ініціатив ООН та проаналізовано сучасні тенденції гендерної політики у світі. Особливу увагу приділено індексам гендерного розвитку, економічним і політичним аспектам нерівності та чинникам, що впливають на обмежені можливості жінок у різних сферах. Визначено ключові напрями посилення гендерної рівності у глобальному та національному контекстах.

Ключові слова: гендерна рівність, сталий розвиток, SDG 5, глобальна політика, ООН.

Annotation. The article examines gender equality as a key priority of global sustainable development policy in the 21st century. The importance of Sustainable Development Goal 5 (SDG 5) in the UN system is highlighted, and current global gender policy trends are analyzed. Special attention is paid to gender development indices, economic and political disparities, and factors affecting women's limited access to opportunities. Key directions for strengthening gender equality at global and national levels are outlined.

Keywords: gender equality, sustainable development, SDG 5, global policy, United Nations.

Постановка проблеми. Гендерна рівність у XXI столітті постає як одна з ключових передумов сталого розвитку та демократичного поступу світової спільноти. Незважаючи на активізацію міжнародних ініціатив і зусиль урядів різних країн, нерівність між жінками та чоловіками зберігається у політичній, економічній і соціальній сферах. За даними UN Women (2023), жодна держава світу досі не досягла повної гендерної рівності, а темпи скорочення гендерного розриву залишаються недостатніми для виконання глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 року [1]. Це свідчить про те, що міжнародна політика рівності прав і можливостей потребує подальших наукових досліджень, зокрема аналізу її ролі у сталому розвитку та механізмів реалізації на глобальному та національному рівнях.

Актуальність теми зумовлена тим, що гендерна рівність впливає на продуктивність праці, економічне зростання, рівень здоров'я населення, демократизацію суспільства та ефективність державного управління. Вона є передумовою формування інклюзивних суспільств, які забезпечують рівний доступ до ресурсів. З огляду на це важливим завданням є визначення того, наскільки ефективно світова спільнота реалізує політику сталого розвитку в контексті гендерної рівності та які чинники стримують прогрес у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання гендерної рівності та її взаємозв'язок зі сталим розвитком активно досліджуються міжнародними інституціями та науковою спільнотою. Дж. С. Мілль і М. Волстонкрафт започаткували концептуальні засади рівних прав і можливостей жінок у суспільному житті. Сучасні науковці, зокрема українські дослідниці С. Павличко, О. Кісь і Л. Кобелянська, аналізують історичну спадковість патріархальних практик і соціокультурні чинники, що формують гендерні ролі. Новітні дослідження також охоплюють питання гендерної ідентичності, інклюзивних моделей участі та порівняльний аналіз гендерного розриву між країнами, що дозволяє оцінювати тенденції нерівності та ефективність державних політик.

Метою статті є визначення ролі гендерної рівності як пріоритету глобальної політики сталого розвитку у XXI столітті, аналіз сучасних міжнародних тенденцій, оцінка стану гендерної рівності у світі та в Україні, а також окреслення перспективних напрямів удосконалення гендерної політики.

Викладення основного матеріалу. Гендерна рівність є однією з центральних цілей Порядку денного сталого розвитку до 2030 року, ухваленого Генеральною Асамблеєю ООН. Ціль 5 – «Досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат» – розглядається як ключова умова виконання інших цілей, адже нерівність у доступі до освіти, працевлаштування, політичного представництва та ресурсів значною мірою визначає рівень розвитку країни [2]. ООН підкреслює, що саме усунення дискримінації, забезпечення репродуктивних прав, подолання насильства щодо жінок, рівний доступ до економічних можливостей і представництво жінок у владі є тими чинниками, які здатні трансформувати суспільство [3].

Глобальні індекси демонструють, що прогрес у сфері гендерної рівності залишається нерівномірним і фрагментарним. За даними Global Gender Gap Report 2023, світ у середньому подолав 68,4% гендерного розриву, що свідчить про уповільнені темпи досягнення повної рівності [4, с. 10]. Найвищі показники фіксуються у сферах освіти та здоров'я, де рівень закриття розриву перевищує 95 %, однак економічна та політична рівність залишаються найбільш проблемними доменами. Особливо критичною є ситуація у сфері політичної участі, де осереднений показник закриття становить лише 22 %, що відображає недостатню представленість жінок у парламентах, урядах і на керівних посадах у всьому світі [4, с. 12]. В економічному вимірі також зберігається суттєва нерівність: глобальний розрив у рівні участі жінок в економіці та можливостях становить близько 40 %, а гендерний розрив в оплаті праці коливається в межах 20–30 %. Жінки також істотно рідше обіймають керівні позиції, мають менший доступ до фінансових ресурсів, інвестицій та можливостей кар'єрного зростання, що додатково поглиблює структурну економічну нерівність [4, с. 13].

Нерівність формується під впливом численних чинників, серед яких культурні стереотипи, нерівномірний розподіл неоплачуваної домашньої праці, структурні диспропорції ринку праці, поширеність гендерно зумовленого насильства та недостатній рівень політичної участі жінок. Дослідження економістів Всесвітнього економічного форуму засвідчують, що збільшення рівня гендерної рівності позитивно впливає на темпи економічного зростання, інноваційність, створення робочих місць і загальну конкурентоспроможність держав.

З-поміж класичних теоретиків ключову роль у формуванні сучасного розуміння гендерної рівності відіграв Джон Стюарт Мілль, автор праці «The Subjection of Women», у якій він одним із перших системно обґрунтував необхідність політичного, соціального та економічного рівноправ'я жінок. Мілль наголошував, що підпорядкування жінок не є природним станом, а лише наслідком історичної традиції, яка гальмує розвиток демократії та загального суспільного прогресу [5, с. 23]. Серед сучасних українських дослідниць вагомий внесок у розвиток гендерних студій зробила Оксана Кісь, антропологиня, історикиня та одна з провідних українських дослідниць жіночої історії. У книзі «Українки в горнилі модернізації» вона досліджує трансформації жіночих соціальних ролей у ХХ столітті, аналізуючи, як соціальні та політичні зміни впливали на повсякденне життя жінок [6]. Інша її знакова праця – «Жінка в традиційній українській культурі», де Кісь вводить поняття «культурних сценаріїв жіночності», описуючи, як традиційні норми та уявлення формували моделі поведінки, очікування та соціальні ролі жінок у різні історичні періоди. Її дослідження висвітлюють механізми відтворення патріархальних практик у культурі та повсякденних практиках, що є ключовим для розуміння сучасних бар'єрів на шляху до гендерної рівності [7, с. 14].

Україна демонструє поступ у сфері забезпечення гендерної рівності, що підтверджує її позиція у Global Gender Gap Report 2023: країна посіла 66-те місце серед 146 держав із загальним показником 0,714 [4, с. 11]. Повністю ліквідований гендерний розрив у сфері освіти свідчить про високий рівень доступності й охоплення жінок усіма рівнями навчання. Водночас аналітика звіту вказує на те, що найбільшою проблемною зоною залишається політичне залучення. Підіндекс Political Empowerment показує суттєвий дисбаланс, бо частка жінок на вищих державних посадах, у тому числі в уряді та парламенті, значно нижча за рівень, необхідний для досягнення паритету [4, с. 18]. Така нерівність пов'язана не лише з обмеженим доступом жінок до механізмів ухвалення стратегічних рішень, а й із тривалим впливом соціокультурних стереотипів, що історично знижували видимість жінок у політичному просторі. Це підтверджує, що політична сфера в Україні залишається найбільшим структурним бар'єром на шляху до комплексної гендерної рівності та потребує системних, інституційних і нормативних змін.

У 2022 році Україна суттєво посилила інституційні засади гендерної політики, ухваливши Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до 2030 року (розпорядження КМУ № 752-р). Стратегія передбачає комплексний підхід до подолання гендерних диспропорцій у політичному, економічному та соціальному вимірах, зокрема інтеграцію гендерного компоненту в державне управління, розвиток

системи гендерно орієнтованого бюджетування та посилення механізмів запобігання дискримінації. Документ прямо орієнтується на міжнародні стандарти, а саме Цілі сталого розвитку ООН, Конвенцію CEDAW та рекомендації Ради Європи, що демонструє прагнення України адаптувати найкращі практики гендерного мейнстрімінгу. Стратегія визначає пріоритетні напрями, серед яких – розширення економічних можливостей жінок, збільшення їх участі у процесах прийняття рішень, забезпечення безпеки та протидія гендерно обумовленому насильству, а також формування інституційної спроможності органів влади у сфері гендерної рівності. Її ухвалення стало ключовим сигналом про те, що Україна не лише декларує, але й системно впроваджує політику гендерної рівності у співпраці з міжнародними партнерами, такими як ООН Жінки, Рада Європи та ЄС, що істотно підсилює національну відповідність глобальним стандартам сталого розвитку [5].

Водночас війна проти України посилила гендерні ризики. Зростання відповідальності жінок за доглядову працю, обмеження доступу до ринку праці, вимушене переміщення та збільшення випадків гендерно зумовленого насильства створили додаткові виклики. Це потребує розширення програм соціального захисту, економічної підтримки та реабілітації постраждалих жінок, а також посилення ролі жінок у процесах післявоєнного відновлення.

Висновки. Гендерна рівність є важливою складовою сучасної глобальної політики сталого розвитку та визначає економічну й соціальну конкурентоспроможність держав. Хоча міжнародні індекси вказують на прогрес у сферах освіти та охорони здоров'я, значні бар'єри й надалі зберігаються у політичній та економічній участі жінок. Глобальна політика потребує комплексного впливу на структурні фактори нерівності, посилення міжнародної співпраці, удосконалення національних стратегій та активізації участі жінок у процесах прийняття рішень.

Для України забезпечення гендерної рівності є не лише важливою соціальною метою, але й умовою європейської інтеграції та сталого розвитку. Поглиблення співпраці з міжнародними партнерами, реалізація національних стратегій і врахування гендерного виміру у післявоєнній відбудові здатні забезпечити довгострокові позитивні зміни.

Науковий керівник – канд. соціол. наук, доцент Жеребятнікова І. В.

Література: **1.** Less than 1 percent of women and girls live in a country with high women's empowerment and high gender parity : прес-реліз // UN Women. URL: <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2023/07/press-release-less-than-1-percent-of-women-and-girls-live-in-a-country-with-high-womens-empowerment-and-high-gender-parity>. **2.** Цілі сталого розвитку: Гендерна рівність // UNDP Ukraine. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku/gender-equality>. **3.** Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) // United Nations. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>. **4.** Global Gender Gap Report 2023 // World Economic Forum. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf. **5.** Mill J. S. The Subjection of Women. London : The Project Gutenberg EBook, 1869. 23 p. **6.** Кісь О. Українські жінки у горнилі модернізації / [Мар'яна Байдак та ін.] ; за заг. ред. О. Кісь ; [НАН України, Ін-т народознавства, Укр. асоц. дослідників жін. історії]. Харків : К.С.Д., 2017. 303 с. **7.** Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2012. **8.** Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2025 р.

